

16

ZER

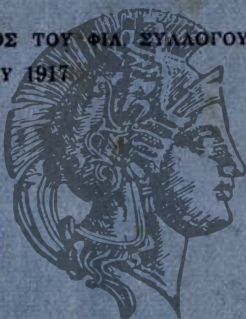
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ Γ. ΖΕΡΛΕΝΤΗ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ
ΕΝ ΜΥΚΟΝΩ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΦΙΛ. ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ
ΤΟΥ 1917

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Handwritten signature and a blue rectangular stamp reading: ΠΑΝΩΣ Κ. ΜΗΧΑΣ ΕΒΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1918

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΜΥΚΟΝΩ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ

Καὶ ἐν Μυκόνῳ, ὡς καὶ ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐλληνικαῖς νήσοις καὶ χώραις, ἐξηκολούθουν διδασκόμενα τὰ ἐλληνικὰ γράμματα ἐπὶ Ὀσμανιδῶν· τούτου ἕνεκα εἶναι πιθανὸν τὸ ὑπὸ Λοίρου¹⁾, διελθόντος διὰ τῆς νήσου ἔτει αχλθ' μηνὶ νοεμβρίῳ, λεγόμενον ὅτι «à Mycone il y a encore une école des Grecs»· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους αψλγ' εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ Ἀνασιτιάσιός τις καλούμενος, ὡς σημειοῦται ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων²⁾, τῷδε: «1733 αὐγούστου 18· καὶ τοῦ διδασκάλου κυρ Ἀναστασίου γρόσσ. 5», ἃ ἔλαβε βεβαίως ἀπέναντι τοῦ αὐτοῦ μισθοῦ· ἔτει δὲ αψμγ' μηνὸς μαρτίου ἐνάτῃ ἔγραψεν ἐν Μυκόνῳ ἰδιὰ χειρὶ συμβόλαιον ὑπὲρ τοῦ ἱερέως Ἀθανασίου Μοσκονᾶ «Ἀθανάσιος ἱερομόναχος Πάτριος ὁ λογιώτατος ἅγιος διδάσκαλος». Ἐν ἑτέρῳ δὲ βιβλίῳ λογαριασμῶν τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων κεῖται τῷδε: «1756 φεβρουαρίου 5· ἤλαβεν ἡ κοινότης δανεικὰ ἄσπρα τοῦ σχολείου, ὅπου τάφιέρωσεν ὁ Χατζῆ Μιχάλης (Μανιάτης) στὸ σχολεῖον, γρόσσια διακόσια, τὰ ὅποια ἐδόστανε ἡ κερά Ζαχαράτῃ καὶ σήμερον τὰ ἔδωσεν τῆς κοινότης»· καὶ ἄλλα· ἡ κοινότης ἀπὸ τὰσπρα, ποῦ ἄφησεν ὁ ποτὲ Χατζῆ Μιχάλης Μανιάτης τοῦ σχολείου, γρόσσια ἑκατὸν ἑβδομήκοντα, λέγω γρ. 170, τὰ ὅποια βαστοῦσεν ἡ κερά Ζαχαράτα καὶ ἤδωσέν τα· χρεωστεῖ καὶ ὁ σιδρ Μπάος ἄσπρα τοῦ σχολείου γρόσσια ἑκατὸν· καὶ ὁ Αὐξέντιος Μανιάτης χρεωστᾷ γρόσσια ἑκατὸν· καὶ ὁ Ἀντώνιος Σκαρδανᾶς χρεωστᾷ γρόσσια ἑκατὸν, τὰ ὅποια ἔχει νὰ τὰ λαβαίνει ἡ κοινότης ὡς νοικοκύρης τοῦ σχολείου». Ἐκ τῶν εἰρημένων γίγνεται δῆλον ὅτι ὁ Χατζῆ Μιχάλης

¹⁾ Les voyages du sieur du Loir, contenus en plusieurs lettres écrites du Levant, (Paris, 1654, in 4°), p. 6.

²⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

³⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

Μανιάτης ἀφῆκεν ὑπὲρ τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολείου γρόσσια πιθανῶς πεντακόσια (500). Ἐτεῖ αΨνζ' ἕτερος Μυκόνιος ὁ Ἀντωνέλλος Χατζῆ Κανισκᾶς διέθετο διὰ διαθήκης μνηδὸς Ἰουλίου τετάρτῃ ἐπὶ δέκα ὑπὲρ τοῦ σχολείου τῶν Μυκονίων γρόσσια πεντακόσια· περὶ τούτου ἐν τῇ αὐτοῦ διαθήκῃ ¹⁾ σημειοῦται τόδε: «ἀφῆνω ἀκόμη καὶ πεντακόσια γρόσσια, ἦτοι γρ. 500, ἂν οὕτως καὶ κατὰ καιρὸν ἤθελεν κατασταθῇ σχολεῖον ἐλληνικὸν κοινὸν ἐδῶ εἰς Μύκονο· τὰ ὅποια ἄσπρα νὰ τὰ βάνουν εἰς μέρος βέβαιον νὰ δίδεται τὸ διάφορο τοῦ διδασκάλου· καί, εἰς ὅσον καιρὸν δὲν εἶναι διδάσκαλος, νὰ λαμβάνουν οἱ ἐπιτρόποι μου τὸ διάφορο νὰ τὸ δίνουν εἰς ἐλεημοσύνας». Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεταί τι δὴλον ὅτι τὸ ἐν τῇ νήσῳ σχολεῖον δὲν ὑφίστατο διαρκῶς. Περὶ τῆς αὐτῆς δωρεᾶς ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ²⁾ κεῖται τόδε: «1760 ἀπριλίου 1· στὸν ἴδιον καιρὸν βάνω ἐνθύμησιν πῶς ἤφησεν ὁ μακαρίτης Χατζῆ Ἀντωνέλλος (Κανισκᾶς) διὰ σχολεῖον γρόσσια πεντακόσια, λέγω γρ. 500, τὰ ὅποια τὰ βαστοῦνε τὰ ἀδέλφια τοῦ καὶ ἐγγονοὶ νὰ πληρῶνουν τὸ διάφορο πρὸς δέκα τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον· νὰ τὰ λαβαίνει ὁ διδάσκαλος ἀπάνω πτὴν πληρωμὴν του». Ἐν ἑτέρῳ λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ³⁾ τοῦ ἔτους 1758 κεῖται τόδε: «τέσσαρες χροῖαι τοῦ διδασκάλου πληρωμὴ βεάλια 560· ἐκ τούτου εἰκάσω ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1754 ἐδίδασκεν ἐν τῷ σχολείῳ τῆς νήσου Γρηγόριός τις, ὃς ἔτει 1759 μνηδὸς Ἰουνίου εἰκοστῇ γράφει «πρὸς τοὺς χρησιμοτάτους ἄρχοντας, προεστῶτας καὶ ἐπιτρόπους τῆς ὀρθοδόξου νήσου Μυκόνου» τάδε: «εὐχαριστῶ εἰς τὴν τιμιότητά σας... ἐπειδὴ καὶ καθὼ ὑποσχέθητε ἔλαβα τὰ 100 γρόσσια διὰ χειρὸς τοῦ εὐγενεστάτου σιὸρ Κωνσταντάκη καὶ προσφιλεστάτου μοι ἐπιτρόπου· παρκαλῶ λοιπὸν ὅλους νὰ μὴν ἔχετε καμμίαν ὑποψίαν φυγῆς εἰς τοῦ λόγου μου, διατί, ὃ γέγραφα, γέγραφα, καθὼς ὑποσχέθην, οὕτως μέλλω νὰ πράξω· μένει λοιπὸν εἰς τοῦ λόγου μου τὸ ἐπίλοιπον χρέος τῆς ὑποσχέσεως καὶ ἡ θεία χάρις νὰ μ' ἀξιῶσῃ νὰ τὸ ἀποδώσω με εὐχαρίστησιν ἐδικήν μου καὶ ὅλων τῶν προεστῶτων» καὶ υπογράφεται «Γρηγόριος τῶν Μυκονίων διδάσκαλος».

¹⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. κς' α.

²⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

³⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου φύλλ. λς' α—λθ' α.

τὸ γράμμα ¹⁾ δὲν φέρει τὸ ἔτος, καθ' ὃ ἐγράφη, ὅμως δὲ ὀπισθεν αὐ-
τοῦ σημειοῦται τόδε: «1759 ἰουνίου 20· βετσεβούτα πῶς ἐπλερώθη
ὁ διδάσκαλος ποῦ κάνει τὸ σχολεῖον τὸ ἐλληνικόν». Ὁ Γρηγόριος ἐπω-
νομάζετο στραβός, ἐξ οὗ γίνεται ὁ δῆλον ὅτι ἡ ἐτερόφθαλμος ἦν ἡ πα-
ραβλώψ. Ἐν ἄλλῳ λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ²⁾ κεῖται
τόδε: «1756 φεβρουαρίου 5· ἔδωσα τοῦ δασκάλου τοῦ στραβοῦ γρόσ-
σια εἴκοσι ἀπάνω στὰ πενήντα γρόσσια ποῦ παίρνει ὁμπρός, ἐπειδὴ
καὶ ἡ Ζαχαράτη δὲν ἐπλήρωσε διάφορον»· καί: «12 φεβρουαρίου
(1756)· ἔδωσεν ἡ κοινότης γρόσσια 20, ποῦ τᾶδωνε τοῦ διδασκά-
λου τοῦ στραβοῦ»· καί: «12 μαρτίου (1756)· ἔδωκα τοῦ δασκάλου
τοῦ στραβοῦ γρόσσια δέκα κατὰ τὴν συμφωνία, πῶχει μὲ τὴν κοι-
νότη, γρόσσ. 10»· καί: «25 μαρτίου (1756)· ἔδωκα τοῦ δασκά-
λου τοῦ στραβοῦ ἀπάνω στὴν πληρωμὴ του γρόσσια 2». Ἐν ἐτέρῳ
δὲ λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ³⁾ κεῖται τόδε: «1759 ἰανουα-
ρίου 13· βάνω ἐνθύμησι πῶς ἤρξαμεν ὁ διδάσκαλος μὲ τὴν κοινότη νὰ
κάνη τὸ σχολεῖο τὸ ἐλληνικὸ καὶ νὰ παίρνη τὸν χρόνον γρόσσια ἑκα-
τὴν ἀπὸ τὴν κοινότη διὰ πληρωμὴν του· καὶ θὲ νὰ δώκουν τὰ πενήντα
ἐμμεν, πρὶν φασιτοῦν τὰ σπρά, ποῦ φηκεν ὁ Σατ²⁾ Μιχέλης (Μανιά-
της) στὸ σχολεῖο, καὶ πάλιν ἡ κοινότης»· καί: «1759 ἰουλίου 1· ἐρε-
φουδάρισεν ὁ διδάσκαλος τὸ σχολεῖο καὶ εἶχενε τὴν πληρωμὴν του
παρμένη, γρ. 100».

Τὸν Γρηγόριον διεδέξατο εἰς τὸ σχολεῖον Μυκόνου Χρυσάνθος
ἱερομόναχος, ὃς ἔτει ἀψξά μηνὸς ἰανουαρίου δωδεκάτῃ εὐχαριστεῖ
δι' ἐπιστολῆς ⁴⁾ Μακάριον ἱερέα συμβολαιογράφον Μυκονίων, διότι ἔλαβε
γρόσσια τριάκοντα μισθὸν διδασκαλίας μηνῶν τριῶν, ὑπογράφεται δ'
ἐν τῇ ἐπιστολῇ «Χρυσάνθος ἱερομόναχος καὶ διδάσκαλος Μυκόνου».
Ἡ διδασκαλία τοῦ Χρυσάνθου παρετάθη πέραν τοῦ ἔτους ἀψξή, διότι
κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος ἐξελέγη καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων
καὶ τοῦ ἀρχιερέως τῶν νησιωτῶν Μελετίου διδάσκαλος τοῦ σχολεῖου

¹⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολεῖου, φύλ. α' α—β' β.

²⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

³⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

⁴⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολεῖου, φύλλ. γ' α.

Μυκονίων. Μεθ' ὃ οὗτος διὰ γράμματος ἡτήσατο παρὰ τῶν Μυκονίων ἐφόρους καὶ διοικητὰς τοῦ σχολείου «νὰ βλέπουν μὲ ἄνυπνον ὄμμα κάθε κίνημα μαθητῶν, τὴν ἐπιμέλειαν, ὅπου ἔχουσιν εἰς ἀπόκτησιν τῆς μαθήσεως, ἢ ἀμέλειαν, τὴν φροντίδα τοῦ διδασκάλου, ὅπου ἔχει χρέος νὰ φροντίζῃ, καὶ νὰ διορθῶνουν κάθε διαφοράν, ὅπου συνηθίζει νὰ συμβαίνει ἀναμεταξύ διδασκάλων καὶ μαθητῶν καὶ σχεδὸν νὰ εὐρίσκωνται καλοὶ ἐπιστάται καὶ πρόθυμοι ὑπερασπισταὶ εἰς κάθε χρεῖαν τῆς σχολῆς, διδασκάλου καὶ μαθητῶν». Τούτου ἕνεκα τὸ κοινὸν τῶν Μυκονίων μετὰ τοῦ ἀρχιερέως τῶν νησιωτῶν Μελετίου ἐξελέξατο ἐφόρους τῆς σχολῆς τὸν Δημήτριον Μαυρογένην, Κωνσταντῖνον Μπάον καὶ Γεώργιον Χατζῆ Κανισκᾶν. Ὁ Χρύσανθος, ὅτε ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ, ἀπεδῆμησε τῆς νήσου, ἐπιστρέφων δὲ ἐγυμνώθη ὑπὸ πειρατῶν, οὗ ἕνεκα τὸ κοινὸν τῶν Μυκονίων ἀπεζημίωσεν αὐτόν, ὡς σημειοῦται ἐν τινι τῶν λογαριασμῶν τοῦ κοινοῦ: «ἔτει 1768 ἔδωσαμὲ τοῦ διδασκάλου τοῦ κρουσεμένου μὲ συμβουλή ὁλωνοῦ τοῦ κοινοῦ γρόσια 400». τὸ κοινὸν τῶν Μυκονίων ἐπλήρωσε καὶ τὸν μισθὸν τοῦ οἰκήματος τοῦ διδασκάλου, ὡς κεῖται ἐν τῷ αὐτῷ λογαριασμῷ: «1768 ἔτι ἔδωσα διὰ τὸν διδασκάλον πέντε νοῦκι τοῦ βασιτείου τῆς Λαγουρέττας εἰς τὸ Κάστρο μέσα γρ. 80» καί: «ἔδωσα τῆς Γιαννουλάς τὸ νοῦκι ἀπάνω καὶ κάτω, ὅπου ἐκάθονταν ὁ διδάσκαλος, γρ. 50». Ἐκ τῶν εἰρημένων ὑπεμφαίνεται ὅτι πρόκειται καὶ περὶ ἐνοικίου τοῦ σχολείου πρὸ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ ἐν τῷ μονυδρίῳ τοῦ ἁγίου Λουκά, ἔνθα πιθανῶς ἐγκαθιδρύθη ἔτει 1768, διότι ἐν ἐτέρῳ λογαριασμῷ²⁾ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων κεῖται τόδε: «ἔτει 1768 μαρτίου 10 ἔδωσα τοῦ διδασκάλου τοῦ ἁγίου Λουκά διὰ κόπο του, καθὼς τὸν ἔχει τὸ κοινὸν ταιριασμένο, γρ. 50 διὰ τέσσαρες μῆνες ἀκόμη τοῦ εἶχαν καὶ πρὶν ἄλλους τέσσαρες μῆνες πληρωμένους ὁ Ἀθανασάκης ἔδωσα καὶ διὰ τὸν κυρὰ τοῦ ὁσιτείου, ὅπου κάθεται ὁ δάσκαλος, εἰς χεῖρας τοῦ Ζεπάκη Καρούσου γρ. 3».

Τῷ αὐτῷ ἔτει 1768 μηνὸς ἰουνίου δευτέρᾳ ἐδωρήσατο τῷ ἐν Μυ-

¹⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

²⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

κόνῳ σχολείῳ ἀσλάνια πεντακόσια ὁ Σίφνου καὶ Μυκόνου Μελέτιος ¹⁾ καὶ ἕτερα πεντακόσια ὁ Λιτίτης Ἀνθίμος Κανισκᾶς ἐπικαλούμενος· περὶ τῶν δωρεῶν ὅμως τούτων οὐδὲν σημείωμα εὑρηται ἐν τοῖς λογαριασμοῖς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, γινώσκονται δὲ ἐκ γραμμάτων τῆς συλλογῆς Ἰωάννου Γρυπάρη. Τῷ αὐτῷ ἔτει μὲν ὁ Σεπτεμβρίου ὁγδόη ὁ Σμύρνης Καλλίνικος ²⁾, ἀνὴρ Μυκόνιος, ὁ εἰτα γενόμενος Τορνόβου ³⁾, ἐδωρήσατο τῷ σχολείῳ τῶν Μυκονίων γρόσσια πεντακόσια· περὶ τούτου ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ⁴⁾ κεῖται τῶς: «1768 Ἰουλίου 27· ἔλαβα ἀπὸ τὸν δεσπότη τὸν ἅγιον Σμύρνης Καλλίνικον ἀσιλάνια πεντακόσια, λέγω ἀσλ. 500, τὰ ὅποια τὰ ἀφιέρωσε διὰ τὸ σχολεῖον τῆς Μυκόνου καὶ ἔχει νὰ τὰ βαστᾷ τὸ κοινὸ μας πάντα καὶ νὰ πληρῶνῃ τὸ διάφορον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ διδασκάλου τὸν καθ' ἕκαστον χρόνον»· ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐν Μυκόνῳ σχολεῖον ἐσχόλασεν ἐν καὶ ἑπτὰ ἔτος, γινώσκονται διὰ τὸν προσγεγόμενον τόκον κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀρχῆς τοῦ σχολείου ἢ δωρεὰ τοῦ Καλλίνικου εἰς γρόσσια πεντακόσια ἐσθουμένηντα πέντε, ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐγένετο συμβόλαιον ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου Μυκονίων Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ μὲν ἐξ ἀπριλίου εἰκοστῆ καὶ τετάρτῃ τοῦ ἔτους 1776 ⁵⁾.

Ὁ Χρύσπνθος εἰκάσῃ ὅτι ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ μέχρι τοῦ ἔτους αψξθ', διότι τῷ ἐπομένῳ ἔτει αψο' προσελήφθη διδάσκαλος ὁ Διονύσιος Δενδρογιάννης, ἀνὴρ Ἰθακήσιος, ἐπὶ μισθῷ ἀνὰ πᾶν ἔτος γροσσίων ἑκατὸν πεντήκοντα. Λέγει δὲ τὸ μετὰ τοῦ εἰρημένου διδασκάλου συμβόλαιον τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ⁶⁾ καὶ τῶς:

¹⁾ Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ τῆς ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς ἀνατολικῆς μεσογείου θαλάσσης, (ἐν Ἑρμοπολὶ, 1913, εἰς 8ον), τόμ. Α', σελ. 132-133.

²⁾ Ν. Κ. Χ. Κωστῆ Συμμεταχὴ ἀνάλεκτα, (ἐν Ἀθήναις, 1906, εἰς 8ον), ἐκδ. β', τεύχ. α', σελ. 59-61, 61-62.

³⁾ Ἀνθίμου τοῦ Ἀμασειᾶς Χρονολογικοὶ κατάλογοι τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων κατ' ἐπαρχίας, ἐν «Νεολόγου Κωνσταντινουπόλεως» ἔτει ΚΓ', 1891, ἀρ. 6517. καὶ ἔτει ΚΕ', 1890, ἀρ. 6372.— Ἀθανασίου Πετρίδου Περὶ τοῦ ἐν τῷ δήμῳ Ἀλαγωνείας ἀνευρέσεως μεσαιωνικοῦ φρουρίου Μέλε, ἐν «Παρνασσῶ», (ἐν Ἀθήναις, 1886, εἰς 8ον), τόμ. Ι', σελ. 239-241.

⁴⁾ Λογαριασμοὶ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

⁵⁾ Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ συμβολαιογράφου Μυκονίων βιβλίον συμβολαίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ εἰρηνοδικείου Μυκόνου.

⁶⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. ε'α.

«ἀποκαθιστώμεν ἤδη καὶ ἀποφαινόμεθα διδάσκαλον καὶ καθηγέμονά τῆς καθ' ἡμᾶς ἐνταῦθα ἐλληνικῆς σχολῆς (ἐπὶ ἑτῇ πέντε), διὰ νὰ παραδίδῃ τὰ ἐλληνικὰ μαθήματα εἰς τοὺς αὐτόχθονας ἐνταῦθα μαθητιῶντας μετὰ τῆς δεούσης ἐπιμελείας καὶ πρὸς τοῦτοις νὰ διδάσκῃ ἐπ' ἐκκλησίᾳς τὸν εὐαγγελικὸν λόγον κατὰ τὴν ἀγίαν μεγάλην τεσσαρακοστὴν καὶ ἄλλοτε, ἀνάγκης κατεπειγούσης». Ἄλλ' ὁ Διονύσιος δὲν ἐδίδαξεν ἐν Μυκόνῳ τὰ συνομολογηθέντα πέντε ἑτῇ, διότι ἔτει ἀψοβ' μηνὸς μαρτίου πέμπτῃ γράφουσιν οἱ ἐπίτροποι τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ὅτι «συνεφωνήσαμεν μὲ τὸν ἐν ἱεροδιακόνοις λογιώτατον κύρ Σεραφεῖμ τὸν ἐξ Ἰθάκης νὰ διδάξῃ χρόνον ἕνα γραμματικὴν τέχνην μετὰ πάσης ἐπιμελείας πάντας τοὺς χάριν ταύτης προσιόντας αὐτῷ ἱερεῖς τε καὶ παῖδας ἐκ μόνῃς τῆς νήσου Μυκόνου φυλάττων τὰ ἐν ἐκάστη σχολῇ ἔθιμα καὶ νὰ ὁμιλῇ ἐπ' ἁμδωνος ἱεροῦ καθ' ἐκάστην κυριακὴν τῆς τεσσαρακοστῆς, (τὴν ἑορτὴν) τῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως καὶ ἄλλας ἑορτάς ἐπὶ μισθῷ ἀνὰ πᾶν ἔτος γρόσσιων ἑκατὸν ¹⁾». Ὁ Σεραφεῖμ ἐδίδαξεν ἐν Μυκόνῳ καθ' ἅπαντα τὸν συνομολογηθέντα χρόνον, διότι τῇ αὐτῇ ἔτει ἀψοβ' μηνὸς νοεμβρίου πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ Σαμουὴλ τις καλούμενος γράψας ἰδίᾳ χειρὶ διαθήκην, δι' ἣς διέθετο ἡ Ἀννοῦσα τῆς Δεσποينوῦς σὺν ἄλλοις καὶ τῇ σχολείῳ γρόσσια ἑκατόν, ὑπέγραψε δὲ τὴν διαθήκην ταύτην τῆς Μυκονίας γυναικὸς ὁ Σαμουὴλ ²⁾ ὥδε: «Σαμουὴλ καὶ τῆς νήσου ταύτης διδάσκαλος προσκληθεὶς καὶ παρακαλεσθεὶς ἔγραψα τὰ παρόντα καὶ μαρτυρῶ». Ἐν δὲ λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ³⁾ εὑρηται σημείωμα ὅτι ἐδόθησαν τῷ διδασκάλῳ τοῦ κοινοῦ γρόσσια πεντήκοντα. Ὁ Σαμουὴλ οὗτος ἐδίδαξεν ἐν Μυκόνῳ ἔτει, ὡς εἵπομεν, ἀψοβ', καθ' ὃ ἔτος μηνὸς φεβρουαρίου ὀγδόῃ ἐπὶ δέκα ἔγραψεν ἰδίᾳ χειρὶ συμβόλαιον γάμου, ἐν ᾧ ὑπέγραψεν ἔστιν οὗτος πιθανῶς Σαμουὴλ Καραδίας, ἀνὴρ Ἰθακήσιος, «ἀνεψιὸς τοῦ ἀειμνήστου Παΐσιου, ἱεροκῆρυξ καὶ διδάσκαλος τῆς νήσου Τήνου, ὅστις διὰ τὴν εὐσέδειάν του πολλάκις κατεπολεμήθη ὑπὸ τῶν

¹⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. λε' α'.

²⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. ζ' α' - η' α'.

³⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων τοῦ ἔτους 1772, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

ἐκέισε δυτικῶν ¹⁾). Πιθανῶς ὁ Σαμουήλ οὗτος ἐδίδαξε καὶ ἐν Τήνῳ ἢ ἡμαρτημένως ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Νικολ. Καραβία ὅτι ἐδίδαξεν ἐν Τήνῳ ἀντὶ ἐν Μυκόνῳ καὶ ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων τοῦ ἔτους 1775 σημειοῦται ὅτι ἐδόθησαν γρόσσια δέκα τοῦ διδασκάλου ²⁾).

Ἔτει 1776 μηνὸς αὐγούστου εἰκοστῇ καὶ ἑκτῇ ὁ Νικόλαος Μαυρογένης ἐρμηνεὺς τοῦ βασιλικοῦ στόλου τῶν Ὁσμανιδῶν ἐδωρήσατο ὑπὲρ τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολείου γρόσσια πεντακόσια, ἀνήγγειλε δὲ τὴν δωρεάν διὰ γράμματος αὐτοῦ πρὸς τοὺς Μυκονίους, ταῦτα δὲ ὥρισεν νὰ παραμένωσιν ὡς κεφάλαιον διὰ τὸν μισθὸν τοῦ διδασκάλου· ἐν δὲ τῇ γράμματι τούτῳ σημειοῦται ὅτι «ἐδιορίσαμεν κατ' ὄνομα νὰ δώσουν κατὰ τὸ κατάστιχον», ἦτοι ἐπεδλήθη Μυκονίοις τισί, ὀνομαστί ἐγγεγραμμένοις ἐν καταλόγῳ, εἰσφορά ὠρισμένη δι' ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ σχολείου, «ὅτι αὐτὸ εἶναι καλόν, ὠφέλεια καὶ τιμὴ τοῦ νησίου σας, παιδεύοντάς τε τέκνα σας, καί, ὅταν ἔλθωσιν εἰς αὕτησιν, προκόπτουσιν εἰς κάθε ἐπιτηδεύμα»· ἔγραφε δὲ πρὸς τοῦτοις ὅτι διὰ τῶν συλλεγθησάντων ἐκ τοῦ ἀναγκαστικοῦ τούτου ἔργου χρημάτων ὀφείλουσι νὰ ἀποκρίθωσιν τὸν ἀγῶνα Λογικῶν μετὰ τῶν πρῶτων καὶ νὰ ἀγοράσωσιν αὐτὸν, ἵνα οἰκοδομηθῶσι τὰ σχολεῖον ³⁾. Διωρίζοντο δὲ ταξιτερίδας πρὸς συλλογὴν τῆς εἰσφορᾶς ὁ Ματθαῖος Μπάος καὶ ὁ Δομίνικος Λοτακηνός.

Τὸν Σαμουήλ διεδέξατο τὸ δευτερόν Διονύσιος Δενδρηνός ἱεροδιάκονος, ὃς ἔτει αΨοζ' μηνὸς ἰουλίου ἑκτῇ ἐπὶ δέκα συνωμολογήσατο μετὰ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων νὰ διδάξῃ ἐν τῇ νήσῳ ἑτη δέκα, συνυπέγραψε δὲ ἐν τῇ συμφωνητικῇ συμβολαίῳ καὶ Νικόλαος Μαυρογένης ἐρμηνεὺς τοῦ στόλου τῶν Ὁσμανιδῶν. Περὶ τοῦ Διονυσίου τούτου Σέργιος ὁ Μακραιός ⁴⁾ σημειοῦται τάδε: «Διονύσιος ἱεροδιάκονος Ἰθα-

¹⁾ Νικολάου Καραβία Γρίθα Λεξικόν τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἱστορίας, τῶν ἐπιστημῶν, τῶν ἀρμάτων, τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ὁραίων τεχνῶν, (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1842, εἰς 8ον), τόμ. Β', σελ. 205.

²⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων τοῦ ἔτους 1775, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

³⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. κθ' α'.

⁴⁾ Ὑπομνήματα ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἐν Κ. Ν. Σάθα Μεσαιωνικῆς Βιβλιοθήκης, (ἐν Βενετίᾳ, 1872, εἰς 8ον), τόμ. Γ', σελ. 275.

κήσιος, ἀνὴρ ἐπιστήμων καὶ πολυμαθὴς καὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν Γραφῶν ἔμπειρος καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων ζήλωτής διάπυρος· διδάσκει τὰς λογικὰς τέχνας διερμηνεύων ἐπ' ἐκκλησίας τὰς ἁγίας Γραφὰς ἐν Μύκωνι τῇ νήσῳ, ἐχόμενος τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ διεκδικῶν κατὰ τῶν κεινὰ καὶ ἀσύστατα ἐπαγόντων ἐν θεολογίᾳ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ δόγματα». Καὶ ὁ Διονύσιος δὲν ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ καθ' ἅπαντα τὰ συνομολογηθέντα δέκα ἔτη (ἁψοε'-ἁψπδ'), διότι ἔτει ἁψπδ' ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ Κύριλλός τις ἄγνωστος ἑμοὶ ἄλλοθεν.

Ἔτει ἁψοζ' μηνὸς Σεπτεμβρίου εἰκοστῇ οἱ ἐπίτροποι τοῦ κοινοῦ καὶ τοῦ σχολείου τῶν Μυκονίων, ἐπινεύσει τοῦ εἰρημένου ἐρμηνέως Νικολάου Μαυρογένους καὶ τοῦ μητροπολίτου Τορνόβου Καλλινίκου, ἡγόρασαν ἀντὶ γροσσίων τριακοσίων ἐβδομήκοντα τὸ ἔξω τῆς πόλεως κείμενον μονύδριον τοῦ ἁγίου Λουκά, ὃ καταλλήλως διεσκευάσαν, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς σχολεῖον μεταδληθέντος δὲ ἡδὲ τοῦ μονυδρίου εἰς νεκροταφεῖον τῆς πόλεως καὶ κρημνισθέντων τῶν βιβλίων τοῦ σχολείου, ἀπομνημονεύει τὴν ἄλλοτε ὑπαρξίν ἐν αὐτῷ τοῦ σχολείου ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου τῆς κυρίας πύλης τοῦ ναοῦ. Ἦν ἐκ πανομοιότηπου ἀναγράφου τοῦ ἐλλογιμοῦ Δημητρίου Σιτσοπούλου, ἐφόρου ἀρχιεπισκοπῶν ἐν τῇ νομῇ Κυκλάδων, παρατίθεται.

ΤΟΝΤΕΡΟΝ ΤΟΤΟΝΙ ΤΙΣΧΟΪΚΟ
ΓΕΝΗΣ ΓΙΩΛΗ ΓΥΝΤΟΝΩ ΕΔΕΙΜΑ
ΧΟC ΑΝΤΩΝ ΜΕΘ Δ ΓΥΝΕΔΕΙ
ΜΚΩΝΙΟΣ Ο ΤΑ ΤΟΡΝΟΒΟΥ ΟΥ ΟΥ
ΧΘΟΝΩΝ ΤΡΟΣ ΑΡΗCΙΝ
ΔΨΠΕ

ΔΕΙΜΟΝΕΡΜΝΕC ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΜΑΥΡΟ
ΤΟΙΣ ΒΙΒΛΙΟC ΔΑΔΕΔΙΤΗC ΕΞΟ
ΜΑΤΟ Ο ΙΕΡΡΧΗΣ Ο CΟΦΟΣ
ΝΑΤΩΝΙC ΑΙΕΝΩΝ ΤΩΝ ΔΥΤΟ
ΤΩ ΕΛΛΗΝΟΜΟΙCΙΟC
ΝΟΕΜΒΡΙΩ ΚΒ

Μάρμαρον ὑποκύανον ὕψους 0,3, πλάτους 1,44 καὶ πάχους 0,11.

Ταύτην προεδημοσίευσε μικροῖς γράμμασιν ὁ Τρύφων Εὐαγγελίδης¹⁾.

Ἐν τῇ πίνακι τῶν περιεχομένων βιβλίου συμβολαίων τοῦ συμβολαιογράφου Μυκόνου Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ καταλέγονται καὶ γράμματα ἀνήκοντα τῇ ἐν Μυκόνῳ σχολείῳ τάδε:

¹⁾ Ἡ Μύκονος, ἥτοι ἱστορία τῆς νήσου ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, (ἐν Ἀθήναις, 1912 (1914), εἰς 8ον), σελ. 23.

«Γράμμα ὅπως ἔλαβεν ἡ κοινότης Μυκόνου εἰς τὸ χέρι της τὰ πεντακόσια γρόσσια, ὅπου ἄφησεν ὁ ποτὲ Χατζῆ Ἀντωνέλλος Κανισκᾶς εἰς τὸ σχολεῖον».

«Γράμμα ὅπως ἔλαβεν ἡ κοινότης Μυκόνου εἰς τὸ χέρι της τὰ πεντακόσια γρόσσια, ὅπου ἀφιέρωσεν ὁ ἅγιος Σμύρνης κύρ Καλλίνικος εἰς τὸ σχολεῖον».

«Γράμμα, ὅπου ἔστειλεν ὁ ἄνωθεν ἅγιος Σμύρνης καὶ ἤγραψε διὰ τὰ ἄνωθεν πεντακόσια γρόσσια».

«Γράμμα ὅπως ἐγίναν τὰ ἄνωθεν πεντακόσια γρόσσια πεντακόσια ἐβδομήκοντα πέντε» (1776, ἀπριλίου εἰκοστῇ τετάρτῃ).

«Γράμμα τοῦ ἐνδοξατάτου ἄρχου δραγουμάνου κυρίου κυρίου Νικολάκη Μαυρογένη, ὅπου ἀφιέρωσε γρόσσια πεντακόσια διὰ ἑλληνικὸν σχολεῖον» (1776 Σεπτεμβρίου πρώτη).

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γραμμάτων τὰ δύο μόνον τελευταῖα ὑπάρχουσιν ἐν τῷ εἰρημένῳ κώδικι, ὃ παρατίθεται ἐν τέλει ἐξ ἀντιγράφων τοῦ διδάκτορος Βασιλείου Μαυρογιάννη¹⁾. τὰ λοιπὰ δὲ ἀπεκόπησαν ἐκ τοῦ κώδικος ὑπὸ ῥυπαρᾶς χειρὸς. Ἐκ τῶν εἰρημένων γραμμάτων μνησθῆναι ὅτι ἔτι 1776 ἐπίτοπος τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολείου ἐγένετο ἄνωμος Γροῦπάρχης οἰκονόμος Μυκόνου, Διονύσιος Σακελλάριος Μυκόνου, Κωνσταντῖνος Μπάρος, Χατζῆ Γρηγόριος ἡ πιθανώτερον Χατζηγεώργιος Κανισκᾶς καὶ Δεμένικος Ἀρτακηνός. Ἐτι δὲ 1783 μηνὸς νοεμβρίου πρώτη ὁ Δημήτριος Μαυρογένης διέθετο ἐν τῇ αὐτοῦ διαθήκῃ²⁾ «στὸ σχολεῖον γρόσσια ἑκατό».

Ἐτι 1800 ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ Χρυσάνθος ἱερομόναχος, ἀνὴρ Ἰωαννίτης, μετὰ τὴν ἐν τῇ Σίφνῳ διδασκαλίαν αὐτοῦ³⁾. ἐν λογαριασμῷ δὲ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων⁴⁾ κεῖται τόδε: «1800 τῷ διδασκάλῳ Χρυσάνθῳ νοεμβρ. 3 γρόσσ. 66, 26». Κάτωθι τῆς εἰκόνης τῶν ἁγίων Ἀναργύρων καὶ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυ-

¹⁾ Ὁ κώδιξ ἀπόκειται ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ ἐν Μυκόνῳ εἰρηνοδικείου.

²⁾ Théodore Blancard Les Mavroyéni, essai d'étude additionnelle à l'histoire moderne de la Grèce, de la Turquie et de la Roumanie, (Paris, (1894, in-8°), p. 883-884.

³⁾ Κερόλου Γκιών Ἱστορία τῆς νήσου Σίφνου, (ἐν Σύρῳ, 1876, εἰς 8ον), σ. λ'.

⁴⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

τρίας τῆς καμμένης ἐπὶ τοῦ προσκυνηταρίου τοῦ ἐν τῇ Κάστρῳ τῆς νήσου Μυκόνου ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀναργύρων ὠρηθείσης ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου κεῖται ἡ ἐπιγραφὴ ἡδε:

«1802 ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ ΧΡΥΣΑΝ-
ΘΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΜΥΚΟΝΟΥ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων».

Παρὰ τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου ἐδανείσθη τὸ κοινὸν τῶν Μυκονίων ἔτει αὐτῷ γρόσσια διακόσια· «1803· ἀπὸ δάσκαλον Χρυσάνθον, γροσσ. 200», ἢ ἀπέδωκεν ἔτει αὐτῷ τόκον γρόσσια τεσσαράκοντα¹⁾: «σεπτεμβρ. 13 (1804)· ἐπληρώσαμεν διάφορον τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου μὲ χέρι Γ. Φόσκολου γραμματικοῦ 40 (γρόσσια)», ἔτι δὲ ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων²⁾ σημειοῦται: «1804 ἰουλίου 3· μίαν ῥάταν ἐπληρώσαμεν τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου ἐπάνω εἰς τὸν μισθὸν τοῦ 66, 26»· καί: «(1804) νοεμβρ. 10· ἐπληρώσαμεν ἄλλην ῥάταν τοῦ διδασκάλου Χρυσάνθου 66, 26»· ἐκ τῶν καταβληθέντων τῷ Χρυσάνθῳ χρημάτων γίγνεται ὁλοκλήρως φανερόν, ὅτι οὗτος ἐλάμβανεν ἀνὰ πᾶν ἔτος μισθὸν γρόσσια διακόσια. Ἐτεῖ αὐτῷ μηνὶ φεβρουαρίῳ ἀπολιπὼν τὴν ἐν Μυκόνῳ διδασκαλίαν διατετελέσθαι καὶ ἄλλας αἰτίας, ἔγραψε τοῖς Μυκονίοις τὴν κατωτέρω ἐν τοῖς γράμμασι περιουσίαν ἐν Μυκόνῳ σχολεῖον δημοσιευομένην ἐπιστολήν· μετέβη δ' εἰς Τήνον, πόθεν ἔτει αὐτῷ μηνὶ ἰουλίου ἕκτη ἔγραψεν ἐπιστολήν πρὸς τὸν συμβολαιογράφον Μυκονίων, ἐγκλείων ἐπιστολὰς τὰς ἀγχειρίσῃ αὐτάς τοῖς ἐπιγραφομένοις³⁾· καὶ ἔτει δὲ αὐτῷ μηνὶ ὁκτωβρίου τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ ἔγραψεν ἐπιστολήν ἄγνωστον πόθεν τῷ ἁγίῳ πρωτεκδίκῳ καὶ δημοσίῳ νοταρίῳ Μυκονίων⁴⁾· ὁμοίως δὲ ἔτει αὐτῷ μηνὶ ἰουλίου ἔγραψε τῷ σελεπῇ (Λεονάρδῳ) Βαλέττῃ, ὃς ἔτει αὐτῷ ἦν ἐπιστάτης Μυκονίων, ἐπιστολήν, ἐξ ἧς γίγνεται ὁλόκληρον ὅτι ἔζη ἀπὸ βοηθειῶν, διότι γράφει αὐτῷ «παρκαλῶ (τὴν εὐγενεῖάν σου) νά μοι στείλῃ τὸ μηνιαῖον σύνθημα ἔλεος καὶ ἐν τῇ παρόντι ἰουλίῳ⁵⁾»· τῇ αὐτῇ δ' ἔτει αὐτῷ

¹⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῇ γραμματοφυλακίᾳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

²⁾ Λογαριασμός τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῇ γραμματοφυλακίᾳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

³⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολεῖου, φύλλ. ιε'α.

⁴⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολεῖου φύλλ. ιζ'α.

⁵⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολεῖου, φύλλ. ιη'α.

θανών ὁ ἱεράρχης Τηνίων Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Φαρσάλων ¹⁾, ἀνὴρ Σύριος ²⁾, ὃς μετετέθη ἀπὸ Φερσάλων εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Τήνου ἐπὶ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης, ἔτει 1797 μηνὶ φεβρουαρίῳ ³⁾, διέθετο τῷ Χρυσάνθῳ γρόσσια πενήντα, ὡς γίνε-ται δῆλον ἐξ ἐπιστολῆς τῶν ἐπιτρόπων τοῦ κοινοῦ τῶν Τηνίων Ἰακώ-δου Πόμμερ, Δημητρίου Δρόσου καὶ Περράκη Πόμμερ πρὸς τοὺς ἐπι-τρόπους τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων· οὗτοι ἔγραψαν δηλαδὴ τοῖς Μυ-κονίοις ὅτι τὰ ἀποστελλόμενα χρήματα διέθετο ὁ Νεόφυτος οὐχὶ τῷ ἐλ-ληνικῷ σχολείῳ τῶν Μυκονίων, ὡς αὐτοὶ ἐνόμισαν, ἀλλὰ τῷ διδασκάλῳ Χρυσάνθῳ, πρὸς ὃν παρεκάλουν νὰ δοθῶσιν ⁴⁾. Ὁ Χρυσάνθος ἔζη μέχρι τοῦ ἔτους αἰωε' κατὰ τὸ ἔτος δὲ αἰωγ' ἔγραψεν ἐπιστολὴν διὰ Γεωργίου Βρετοῦ, προξένου τῶν Ῥώσων ἐν τῇ Αἰγαίῳ πελάγει, τῇ τότε πρεσβευτῇ τῶν Ῥώσων ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀνδρέᾳ Ἰτα-λίνσκη περὶ δημοσιεύσεως τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἀπῆντησε δ' αὐτῷ ὁ πρεσβευτὴς ἔτει αἰωε' μηνὶ Ἰανουαρίου πέμπτῃ καὶ εἰκο-στῇ περὶ τοῦ πιθανοῦ τῆς ἐκτελέσεως τῆς αὐτοῦ αἰτήσεως, ἐπιγρά-φει δὲ τὴν ἐπιστολὴν «τῷ σεφοτάτῳ καὶ ἐν διδασκαλαῖς κυρίῳ κυρίῳ Χρυσάνθῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων τῷ ποτὲ ἀρχιεπισκοπῇ ἐν Μυ-κόνῳ αἰσιῶς ⁵⁾». Τὴν ἀπάντησιν τοῦ Ἰταλίνσκη δημοσιεύω κατωτέρω.

Ἐτει 1809 ἐδίδασκεν ἐν Μυκόνῳ διδασκαλὸς καλούμενος καὶ αὐτὸς Χρυσάνθος, περὶ οὗ ὑπάρχει ἐνδεὲς τὸ σημεῖωμα ἐν λογαριασμῷ τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων ⁶⁾: «1809 Σεπτεμβρίου 13· Χρυσάνθω διδα-σκάλῳ γρ. 50». Ὁ Νικόλαος Καραβίας Γρίδας σημειοῦται ὡς ἐν Μυ-κόνῳ διδάξαντα καὶ τὸν Διονύσιον Δρακούλην, ἄνδρα Ἰθακήσιον,

¹⁾ Ἀνθίμου τοῦ Ἀμασειᾶς Χρονολογικοὶ κατάλογοι τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερα-τευσάντων, ἐν «Νεολόγῳ Κωνσταντινουπόλεως» ἔτει ΚΖ', 1892, ἀριθμ. 6763.

²⁾ Δρόσου Ν. Δρόσου Ἱστορία τῆς νήσου Τήνου ἀπὸ τῆς πέμπτης σταυροφορίας μέχρι τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας καὶ ἐκείθεν μέχρι τοῦ 1821, (ἐν Ἀθήναις, 1870, εἰς 8ον), σελ. 78.

³⁾ Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου Πατριαρχικαὶ πινακίδες, ἐν «Ἐκκλησιαστικῆς ἀλη-θείας», (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1881-1882, εἰς φύλλ.), ἔτει Β', σελ. 278.

⁴⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου, φύλλ. κ'α.

⁵⁾ Γράμματα καὶ συμβόλαια τοῦ ἐν Μυκόνῳ σχολείου, φυλλ. κδ'α-κγ'β.

⁶⁾ Λογαριασμὸς τοῦ κοινοῦ τῶν Μυκονίων, ἐν τῷ γραμματοφυλακίῳ τοῦ δήμου Μυκονίων.

ἀλλὰ δὲν σημειοῦται ἔτος τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας¹⁾. Ἄγνοω τοὺς μετὰ Χρῦσανθον διδάξαντας ἐν Μυκόνῳ.

Παρατίθεμαι ἕξ γράμματα ἀνήκοντα τῷ σχολείῳ τῶν Μυκονίων.

■.

(Ἐκ παλαιοῦ ἀντιγράφου κειμένου ἐν ἱφ' παρ' ἐμοὶ βιβλίῳ
«Γραμμάτων καὶ συμβολαίων τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ
σχολείου», φύλλ. ε' α'-β').

Τῶν ὅσα παρὰ Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις κεχάρισται ὅτι τῶν μαθημάτων ἢ γνῶσις, ταῦτόν εἰπεῖν, ἢ σοφία, ἐστὶ τὸ μέγιστον καὶ ὠφελιμώτατον παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐκ φύσεως νὰ ἀπαρτίσωμεν ὀρεγόμεθα· καθὼς περὶ τούτων συμφώνως οἱ φιλόσοφοι ἀπεκρίναντες ἀποφαίνονται, «πάντες ἄνθρωποι φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται»· ὅθεν καὶ ὁ Θεόστοφος Σαλαμῶν, ὁ προφήτης, ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν αὐτὴν μᾶς διδάσκει νὰ προκρίνωμεν μάλιστα· «αὕτη γάρ», φησὶ, «φίλος Θεοῦ καὶ προφήτης κατασκευάζει τοὺς ἔχοντας»· καὶ ὅτι ἐν ἑξέδοις ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατεΐαις ἡσυχίαν ἄγει· καὶ ὅτι «οἶδε τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζει καὶ πᾶσι σύμβουλός ἐστιν ἀγαθή»· με αὐτὴν τὴν εὐαγγελικὴν σοφίαν οἱ μὲν ἐχθροὶ καὶ ἐπίδουλοι τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καταβάλλονται, οἱ δὲ χριστιάνοι εἰς τὰ ὀρθὰ καὶ θεοδιδάκτα δόγματα ἐδραζόμενοι ἀσφαλίζονται· δι' αὐτῆς, τέλος πάντων, πληρωταὶ γινόμεθα τῆς εὐαγγελικῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου μας, δυνατοὶ καθιστάμενοι ἐρευνᾶν τὰς θείας γραφάς, με τὸ ὅποιον εὐρίσκομεν οἱ χριστιανοὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος προστάζει ἀπαραιτήτως τοὺς ὀρθοδόξους εἰς τὰς ἐπιστολάς του νὰ

¹⁾ Νικολάου Καραδία Γρίθα Ἱστορία τῆς νήσου Ἰθάκης, (ἐν Ἀθήναις 1849, εἰς 8ον), σελ. 151.—Τοῦ αὐτοῦ Λεξικὸν τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἱστορίας, τῶν ἐπιστημῶν, τῶν ἀρμάτων, τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ὠραίων τεχνῶν, (ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1842, εἰς 8ον), τόμ. Α', σελ. 114.

παιδεύωσι καὶ νὰ ἐκτρέφωσι τὰ ἴδια τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ
 Κυρίου. Ταῦτ' ἄρα καλῶς ἐπιστάμενοι ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμ-
 μένοι προεστῶτες τῆς νήσου ταύτης Μυκόνου, ὅσοι τοῦ ἱεροῦ βήμα-
 τος καὶ ὅσοι τῆς ἔξω τάξεως χριστιανοί, εὐρόντες δὲ καὶ οἶον πρὸ
 πολλοῦ ὠρεγόμεθα ἐπιποθοῦντες ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν ἡμῶν, τὸν
 παρόντα ἱεροδιδάσκαλον κύριον Διονύσιον ἱεροδιάκονον Δενδρηνόν,
 ἀποκλιθεῖσθαι ἡδὴ καὶ ἀποφαινόμεθα διδάσκαλον καὶ καθηγεμόνα
 τῆς καθ' ἡμᾶς ἐνταῦθα ἐλληνικῆς σχολῆς, διὰ νὰ παραδίδῃ τὰ ἐλ-
 ληνικὰ μαθήματα εἰς τοὺς αὐτόχθονας ἐνταῦθα μαθητιῶντας μετὰ τῆς
 δεούσης ἐπιμελείας καὶ πρὸς τοῦτοις νὰ διδάσκῃ ἐπ' ἐκκλησίας τὸν
 εὐαγγελικὸν λόγον κατὰ τὴν ἁγίαν μεγάλην τεσσαρακοστήν καὶ ἄλ-
 λοτε, ἀνάγκης κατεπειγούσης· εἰς τὸν ὅποιον εἰρημένον διδάσκαλον
 ἡμεῖς μὲν οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι ὑποσχόμεθα (κατὰ τὴν ἀμφο-
 τέρων ἡμῶν συμφωνίαν) νὰ ἐχωμεν χρέος ἀπαραίτητον νὰ τοῦ ἐγχειρί-
 ζωμεν καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπὶ μισθῷ πρὸς τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν πεν-
 τήκοντα, ἧτοι 150, καὶ νὰ πληρωθῇ τὸν ὅποιον μισθὸν τῶν
 ἑκατὸν πενήκοντα γροσίων νὰ τοῦ ἐγχειρίζωμεν εἰς τρεῖς δόσεις,
 ἡμῶν εἰς καθὲς τέσσαρας μῆνας, τὸ τρίτον τοῦ μισθοῦ, χωρὶς ἀντίλη-
 γίας· καὶ πρὸς ἡμᾶς τοῦτοις νὰ πληρώσωμεν τὸ ἐνοίκιον μιᾶς οἰκίας, οἷον
 εὖρη ὁ διδάσκαλος ἁρμοδίαν διὰ σχολεῖον καὶ κατοικίαν του· ἡ δὲ
 ἀρχὴ τοῦ ἔτους, ὅπου μέλλει νὰ ἀναλάβῃ τὴν φροντίδα τοῦ σχολείου
 ὁ διδάσκαλος εἰς τὸ ἐνεργεῖν τὸ οἰκεῖον αὐτοῦ ἔργον, θέλει εἶναι ὁ
 ἐρχόμενος μὲν . . . . κατὰ τὸ ἐφεστῶς ἔτος αἴφρον, καὶ ταῦτα μὲν
 ἡμεῖς αὐτῷ ὑποσχόμεθα· ὁ δὲ διδάσκαλος ὑπόσχεται μὲ ἰδιόχειρον
 ὑπογραφὴν νὰ ἔχῃ χρέος ἀπαραίτητον νὰ διαμένῃ διδάσκαλος εἰς
 τὸ καθ' ἡμᾶς ἐδῶ σχολεῖον χρόνους ὀλοκλήρους πέντε, μὲν ἔχον-
 τας ἄδειαν νὰ ἀναχωρῇ ἐντεῦθεν οὐδαμοῦ δι' οὐδεμίαν αἰτίαν· καθὼς
 καὶ ἡμεῖς ὁμοίως νὰ μὴν ἠμποροῦμεν νὰ τὸν ἀποβάλλωμεν καὶ νὰ
 προτιμῶμεν ἄλλον διδάσκαλον μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν πέντε
 ὅλων ἐνιαυτῶν δι' οὐδεμίαν αἰτίαν· καὶ ἀνίσως ὁ διδάσκαλος ἤθελε
 παρέδῃ τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ ἀναχωρήσῃ, νὰ ἀποξενώνεται ἀπὸ τὰ
 βιβλία του ὁμοίως καὶ ἡμεῖς παραδάντες νὰ εἴμεθα ὑπεύθυνοι εἰς
 τὴν αὐτὴν ποινὴν ἀναλόγως. Ταῦτα συνεφωνήσαμεν ἀμφοτέρω τὰ
 μέρη· καὶ εἰς βεβαιώσιν τῆς ἀληθείας ἔγινε τὸ παρὸν συμφωνητικὸν
 ὑπογεγραμμένον παρ' ἡμῶν ἰδιοχείρως εἰς ἀσφάλειαν.

2.

(Εκ τοῦ ἀρχετύπου κειμένου ἐν τῷ παρ' ἐμοὶ βιβλίῳ «Γραμμάτων καὶ συμβολαίων τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου», φύλλ. κθ').

Τοῖς τιμιωτάτοις, καὶ χρησιμωτάτοις προεστώσι καὶ ἐπιτρόποις τῆς νήσου Μυκόνου ἡμετέροις προσφιλεστάτοις.

+ Τιμιώτατοι προεστώτες καὶ ἐπίτροποι τῆς νήσου Μυκόνου, τὴν τιμιότητά σας προσφιλῶς χαιρετοῦμεν· νὰ σὰς ἀπολαύσῃ τὸ παρὸν ἐν ὑγιείᾳ καὶ εὐτυχίᾳ· μετὰ τὸ παρὸν σὰς φανερώνομεν ὅτι ἰδοὺ ἡμεῖς δίδομεν διὰ τὸ σχολεῖόν σας γρόσσια πεντακόσια· ἐδιορίσαμεν κατ' ὄνομα νὰ δώσουν κατὰ τὸ κατάστιχον, εἰς τὸ ὅποιον κατάστιχον διορίζομεν ταξιλιτάριδες τὸν τιμιώτατον κ. Ματθίον Μπάον καὶ τὸν Τομένιγον Ἀρτακηγόν, διὰ νὰ συνάξουν τὰ εἴδη ἐδιορίσαμεν ἐξ ἀπορράσεως· ὅποιος δὲ ἐναντιωθῇ, ὅς ποχλήσῃ, τὴν θέλει τοῦ ἀκολουθήσει, ὡς προφανὲς ἐναντίος τοῦ καλοῦ λόγου, ὅτι αὐτὸ εἶναι καλὸν ὠφέλειαν καὶ τιμὴν τοῦ νησίου σας, παιδεύοντάς τὰ τέκνα σας, καί, ἔταν ἔλθωσιν εἰς αὐξήσιν, προκόπτουσιν εἰς καθεὶ ἐπιτήδευμα· ἔθεν τὰ ἡμέτερα πεντακόσια γρόσσια νὰ στέκωνται ἀπρασάλευτα διὰ μισθὸν τοῦ τυχόντος διδασκάλου· τὰ δὲ ἐναποληφθέντα νὰ εἶναι διὰ οἰκοδομὴν τοῦ σχολείου· νὰ ἀποκόψουν τὸν ἅγιον Λουκᾶν μετὰ τὸ πρᾶγμα του καὶ τὴν ἀποκοπὴν νὰ μᾶς τὴν στείλετε φανερώνοντές μας καὶ τοὺς ἀποκοφτάδες· καὶ ὁ Ζεπάκης νὰ μένῃ εὐχαριστημένος ὅτι εὐρουν εὐλογον οἱ σιμαρισταὶ καὶ νὰ λάβῃ τὰ ἄσπρα διὰ τὸ ὄρφανόν, χωρὶς ἐναντιότητος, διότι ἡμεῖς τὸ κάμνομεν μετὰ ἄλλον τρόπον ὑστερον, καί, ἂν εὐχαριστηθῇ, θέλομεν τὸν κάμει τζιράκι μας· τὰ δὲ εἴτη σας εἶψαν παρὰ Θεοῦ πολλὰ καὶ εὐτυχῇ. 1776 αὐγούστου 26.

Τῆς τιμιότητός σας ὅλως πρόθυμος

Νικόλαος Μαυρογένης,

γραφεὺς τοῦ βασιλικοῦ
στολίου.

Ἡμεῖς ἕως τώρα εὐρισκόμεσθαι συγχισμένοι μετὰ λόγου σας, ὅμως διὰ μεσιτείας τοῦ ἡμετέρου προσφιλεστάτου τὰ παραδόμενα εἴλα

καὶ τὰ συγχωροῦμεν· καὶ τοῦτο πρέπει νὰ εἰσθε σύμφωνοι καὶ ἡγα-
πημένοι καὶ ἡμεῖς εἴμεσθην βοηθοὶ σας καὶ ὑπερασπισταὶ σας.

διὰ τὸ σχολεῖον

(οἱ ἄλλης γειροί).

3.

(Ἐκ τοῦ βιβλίου Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ,
συμβολαιογράφου Μυκονίων).

1776 ἀπριλίου 24· μετὶ τὸ παρὸν φανερώνει ἡ κοινότης Μυκόνου
ὅτι τὰ πενταχόσια γρόσια, ὅπου ἀφιέρωσεν ὁ ἅγιος δεσπότης κύ-
ριος κύρ Καλλίνικος μέγα Τουρνόδου εἰς τὸ κοινὸν τῆς νήσου Μυ-
κόνου, διὰ νὰ δίδεται τὸ διάφορον τῶν πεντακοσίων γροστίων εἰς τὸν
μισθὸν τοῦ διδασκάλου τοῦ ἐλληνοῦ σχολείου, τὰ ὅποια, ἐπειδὴ
καὶ ἔλειψεν διδάσκαλος χρόνον ἐκάμισυν ἀπὸ τὴν Μύκονον, ἔγιναν
διάφορον καὶ κεφάλαιον γρόσια πενταχόσια ἑβδομήντα πέντε κατὰ
τὴν συμφωνίαν τοῦ ἁγίου δεσπότη, ὅπου ἐσυμφώνησεν μετὰ τοὺς προ-
εστοὺς τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ὅτι εἴτε ἐσυμφώνησαν. Ἦσαν κείνη διδά-
σκαλος, τὸ διάφορον νὰ γίνεταί κεφάλαι, διὰ νὰ αὐξάνῃ τοῦ κοι-
νοῦ ἡ ἐλεημοσύνη, καθὼς φανερώνει ἡ ἀντικρὺς ὑπόθεσις· ὅθεν καὶ
εἰς ἐνδείξιν ἔγινε τὸ παρὸν υπογράφαντάς το ὅλοι οἱ προεστοί.

Δημήτριος Μαυρογένης ὑποβεβαιοί.

Κωνσταντῖνος Μπάος βεβαιώνω.

Ἰωάννης Καλογεράς βεβαιώνω.

Δομένεγος Ἀρτακηνὸς βεβαιώνω.

Μαθιδὸς Μπάος βεβαιώνω.

Χατζῆ Ἀντώνιος Πατῆς βεβαιώνω.

Γρηγόριος Ἀρτακηνὸς καὶ νοτάριος δημόσιος.

4.

(Ἐκ τοῦ βιβλίου Γρηγορίου Ἀρτακηνοῦ,
συμβολαιογράφου Μυκονίων).

1776 Σεπτεμβρίου 1. Τὴν σήμερον ὁμολογοῦμεν ἡμεῖς οἱ κάτω-
θεν ὑπογεγραμμένοι ἐπίτροποι καὶ ὅλη ἡ κοινότης Μυκόνου ὅτι ἐλά-

δαμεν παρὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος δραγομάνου κυρίου κυρίου Νικολάκη Μαυρογένη γρόσσια πεντακόσια, λέγω γρ. 500, τὰ ὅποια τὰ ἐδώσαμεν εἰς χρέος τῆς κοινότης Μυκόνου καὶ ἔχομεν νὰ δίνωμεν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Μυκόνου γρόσσια πενήντα τὸν καθ' ἑκάστον χρόνον, τὸ διάφορον τῶν πεντακοσίων γροσσίων, ἀπάνω εἰς τὸν ταιριασμὸν τοῦ διδασκάλου· εἰ δὲ καὶ δὲν εἶναι διδάσκαλος, ἐν ὅσον καιρὸν ἤθελε λείψει διδάσκαλος ἀπὸ τὴν Μύκονον, νὰ γίνεται τὸ διάφορον κεφάλι, διὰ νὰ αὐξάνῃ ἡ ποσότης τῶν ἄσπρων· τὰ ὅποια ἄνωθεν πεντακόσια γρόσσια εἶναι ἀπὸ τὴν σήμερον εἰς τὸ κοινὸν ἀπαρασάλευτα εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα, διὰ νὰ ἔχῃ ὁ ἐνδοξότατος ἄρχων δραγομάνος αἰωνίως τὸ μνημόσυνον· καὶ διὰ βεβαιότητα τὸ ὑπογράφουν οἱ ἐπίτροποι τῆς κοινότητος Μυκόνου καὶ ὅλοι οἱ προεστοί· τὰ ὅποια ἄνωθεν πεντακόσια γρόσσια εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὸ σχολεῖον τῆς ἡμῶν πατρίδος παρὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄνωθεν ἄρχοντος Μαυρογένη καὶ εἶναι ἀνα(πό)σπαστα καὶ ἀκαταζήτητα εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα, τόσον ἀπὸ τὴν ἐνδοξότητά του καὶ ἀπὸ παιδὶ του καὶ κάθε του συγγενῆ, καθὼς καὶ τὰ ἄντικρυς τοῦ αἵτιοι Γεωργίου, ὅθεν καὶ εἰς ἐνδείξιν ἔχουσιν τὸ παρὸν καθὼς ἐπαρίγγειλεν τοῦ ἀγαθέλφου τοῦ αἰετ. Δημήτρη τράκη.

Οἰκονόμος Μυκόνου Ἀνθίμος Γρουπάρη καὶ ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Σακελλάριος Μυκόνου Διονύσιος καὶ ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Δημήτριος Μαυρογένης ὑποθεβαιοί.

Κωνσταντῖνος Μπάος καὶ ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Χατζηγηγόρης (Χατζηγεώργιος ἢ Χατζηγρηγόρις ¹⁾ **Κανισκάς** καὶ ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Δομένεγος Ἀρτακηνός ἐπίτροπος τοῦ σχολείου.

Τριαντάφυλλος Σκορδίλης ἐπίτροπος.

Δημήτρις Ἀμλοζανίς (; Ἀμπελογιάννης;) καὶ ἐπίτροπος.

Γρηγόριος Ἀρτακηνός καὶ νοτάριος δημόσιος.

¹⁾ Ἐκ τῆς διαθήκης τοῦ Χατζῆ Ἀντωνέλλου Κανισκά (14 Ἰουλίου 1757) εἰκάζω ὅτι οὗτος εἶναι ὁ ἀδελφός τοῦ Ἀντωνέλλου Κανισκά Χατζηγεώργιος, οὗ μνηεῖα γίνεται ἐν τῇ διαθήκῃ.

Σ.

(Αὐτόγραφος¹) ἐπιστολὴ ἐκ τοῦ παρ' ἐμοὶ βιβλίου «Γραμμάτων καὶ συμβολαίων τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου», φύλλ. ιγ^α).

+ Τοῖς τιμιωτάτοις καὶ χρησιμωτάτοις προεσιῶσι καὶ διοικηταῖς ταύτης τῆς θεοσωσίου νήσου μυκῶνου εὐχεικῶς.

Τιμιώτατοι προεσιῶτες καὶ διοικηταὶ τῆς θεοσωσίου νήσου μυκῶνου, τῇ τιμιότητάς πε πατρικῶς εὐχομαι.

+ Πολλὰ πραγματὰ με ἀναγκάζουν νὰ ἀπομακρύνω ἀπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ σχολείου, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐν εἶναι καὶ τὸ γῆρας, ὅπου συντροφεύεται με πάθῃ· ὅθεν ἀπεφάσισα νὰ παραιτήσω· καὶ λοιπὸν παραιτῶντας, δίδω τὴν εὐχὴν μου εἰς ὅλης ψυχῆς εἰς τὴν τιμιότητάς πε, φίλτατάς πε τέκνα καὶ εἰς ὅλον τὸν λαὸν καὶ εἰς τὴν γῆν σας καὶ εἰς τὰ πλοιάσας· τὸ αὐτὸ δὲ ἀκινῶ καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅπου ἐστάθη τοιοῦτος καὶ ἐκινήθη κατ' ἐμοῦ ἀπὸ μιᾶς σκαλιότητος, ἣ ἀναιαν, λέγοντας μεν καθὼς ἔπρεπε εἰς ἐκεῖνον, εἰς ἐμὲ δὲ, καθὼς δὲν ἔπρεπε παρκαλῶ δὲ τὸν ἅγιον θεὸν νὰ χαρίσῃ διὰδοχόν μου εἰς τὴν τιμιότητάς πε, ὅπου νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ, καμνοντας τὸν καρπὸν, ὅπου ποθεῖτε· καὶ ἂν εἶδεν καὶ ἐστοχασθῇ γάνενας τὴν ἀγάπην μου τὴν μεγάλην, ὅπου ἔδειξα εἰς τὸ εὐλογημένον νησίον σας καὶ ἐπρόκρινα τὸν ὀλίγον μισθὸν περισσότερον ἀπὸ μεγάλους μισθοὺς ἄλλων τόπων ὅπου με ἐζήτουν, καθὼς ἰξεύρουσιν οἱ πολλοὶ, θέλει ἐγνωρίσῃ ἐτοῦτος ὕστερον αὐτὴν τὴν μεγάλην ἀγάπην, ὅπου ἔχω εἰς τὸν νησίον σας καὶ δὲν θέλω φροντίσω μηδεμιᾶς λύπης, ὅπου παρὰ τὸ θέον μοι ἐγείνεν· ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ ἀγάπη θέλει ἦσθαι τοῦ λοιποῦ· ἡ ἀγάπη λέγει ὁ θεὸς ἀπόστολος, πάντα στέγει· πάντα ὑπομένει· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει, ἐρῶσθε.

Ἰωάννης φεουδαρίου κη.

τῆς τιμιότητός σας διάπυρος πρὸς θεὸν εὐχέτης

Χρῦσανθος

ἱερομόναχος ὁδῆσιωννίνων.

στάς 10-νοεμβρίου τοῦ ἔδωκα τὸν μιστὸν τοῦ γρ^ο 66-26 (δι' ἄλλης χειρός).

¹) Ἐτρεμήσαμεν τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν στίξιν τοῦ πρωτοτύπου.

6.

(Πρωτότυπος ἐπιστολή ἐκ τοῦ παρ' ἐμοὶ βιβλίου «Γραμμάτων καὶ συμβολαίων τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ σχολείου», φύλλ. κβ' α-β καὶ κγ' β).

» Τῷ σοφολογιωτάτῳ καὶ ἐν διδασκάλοις κυρίῳ κυρίῳ Χρυσάνθῳ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων, τῷ ποτὲ σχολαρχοῦντι ἐν Μυκόνῳ αἰσίως.

Τὴν ἐπέρχτόν ¹⁾ μοι σοφολογιότητα βλῇ ψυχῇ καὶ πόθῳ ἀσπαζόμεθά σε καὶ ἡδῶς προσαγορεύομεν.

Λαδὼν τὸ περικλειόμενόν της πρὸ δύο ἐτῶν, ἔγνων τὰ πάντα, καὶ μάλιστα ἐπήνεσας πολλὰ τὸν κύριον Γεώργιον Βρετὸν, ἀναξίως, ὅμως ἐγὼ ἤκουσα πρὸ πολλῶν τὸ καλὸν της καὶ χρυσοῦν ὑποκείμενον, ἐξαιρέτως παρὰ τοῦ ἰδίου Βρετοῦ καὶ κυρίῳ Τζουάννε Ἀλεάντε (:), ὅτι εἴσθε ἄξιος λόγου πάντα, καὶ σιμὰ εἰς τοῦτα ἐκατεπίσθηκα καὶ εἰς τὸν ἴδιον Βρετὸν τὸ ὑποκείμενον της καί, ἀφοῦ ἔλαβον τὴν τιμητικὴν ἐπαιτίαν, ἔδωκα καὶ τὸν Βρετὸν εἰς τὰς πύργους μου καὶ ἀμέσως ἐστειλα αὐτὸν εἰς Πιτροδύπουλον διὰ ὑποθέσεις του καὶ τώρα δι' εὐχῶν της ἔλαβον ἐκδοσιν . . . καὶ τελείαν καὶ χαίρει. Ἐντὸς ὀλίγου παρελθόντος εἶδον τρεῖς πίνκκας σφύους τε καὶ ἐντελεῖς καὶ ἐπληροφορήθην εἰς τὰ πονήματα τοὺς κόπους σου καὶ καμάτους ἀπείρους, ὅπου ἐποίησας διὰ τὸ δέλαιον τῶν Γραικῶν γένος, καὶ ἐθεωρήθησαν ἀκριδῶς παρὰ συνετῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, ἕνα τῆς ποιητικῆς τε καὶ ὁρθογραφικῆς καὶ ἄλλων της γλυφικῆς, τὴν ὁποίαν οὐκ ἤκηχόαμεν ²⁾ πώποτε, καὶ ἐπιθυμοῦμεν ὥς ἡ ἔλαφος αὐτὰ ἰδεῖν καὶ ὅτι ἐδγαλες καὶ ἕνα τέκνον σου λίαν ἔμπειρον καὶ περιμένομεν αὐτὸν ὁμοῦ μὲ τὸ ἔργον καὶ πρᾶξιν καὶ τότε θέλει γίνεαι ἡ ἀπόφασις τοῦ αἰτησίου της τοῦ κατ' ἔτος || καὶ θέλεις μείνει λίαν εὐχάριστος παρὰ τοῦ κρατασιωτάτου καὶ πολυχρονημένου βασιλέως ἡμῶν τοῦ ἥρωος πάσης Εὐρώπης κυροῦ Ἀλεξάνδρου Πιτροδίκου Παύλου καὶ θέλεις τιμηθῇ οὐ μετρίως καὶ δῶρα

¹⁾ Ἐν τῷ χειρογράφῳ: ἀπέρχτόν.

²⁾ Ἐν τῷ χειρογράφῳ: ἡκηκηχόαμεν.

οὐκ ὀλίγα ληφθήσεται παρ' αὐτοῦ καὶ παρ' ἐμοῦ. Λοιπὸν διόρθωσον
τὰς βιβλούς σου ἐντελῶς καὶ πέμψον τὸν γνήσιον μαθητὴν σου ἐν-
ταῦθα καὶ θέλομεν ποιήσει ἀμέσως τὸ αἴτημά της κατὰ τὴν προστα-
γὴν τὴν σὴν· καὶ οὕτω μένω καὶ ὑπογράφομαι :

Τῇ εἰκοσιῇ πέμπτῃ Ἰανουαρίου 1815. Κωνσταντινούπο·

Ἀνδρέας Ἰταλίσκη,

Μινίστρος Ῥωσίας.

Ἐκ Σόφου ἔτι 1916.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Γ. ΖΕΡΛΕΝΤΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000051013